

Processkrift D

Til

Østre Landsret

I ØL 7. afd.'s sag nr. B-3421-11:

1.

c/o Advokatfirma Christian Harlang
Nytorv 5
1450 København K
(advokat Christian Harlang)

mod

Forsvarsministeriet

(Kammeradvokaten v/advokat Peter Biering)

og i sag nr. B-397-12:

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.

c/o Advokatfirma Christian Harlang
Nytorv 5
1450 København K
(advokat Christian Harlang)

mod

Forsvarsministeriet

(Kammeradvokaten v/advokat Peter Biering)

og i sag nr. B-1162-12

1.
2.
3.
c/o Advokatfirma Christian Harlang
Nytorv 5
1450 København K
(advokat Christian Harlang)

mod

Forsvarsministeriet
(Kammeradvokaten v/advokat Peter Biering)

og i sag B-3534-12

1.
2.
c/o Advokatfirma Christian Harlang
Nytorv 5
1450 København K
(advokat Christian Harlang)

mod

Forsvarsministeriet
(Kammeradvokaten v/advokat Peter Biering)

og i sag B-420-13

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.
9.
10.
11.
12.
c/o Advokatfirma Christian Harlang
Nytorv 5
1450 København K
(advokat Christian Harlang)

mod

Forsvarsministeriet
(Kammeradvokaten v/advokat Peter Biering)

Det, der er anført i tidligere processkrifter, navnlig duplik af 2. marts 2012, processkrift B af 13. august 2012 og processkrift C af 28. juni 2013, fastholdes. Herudover giver sagsøgernes processkrift 10 anledning til følgende bemærkninger:

1. ANSVARSSTANDARDEN I HØJESTERETS DOM AF 27. JUNI 2013

Sagsøgerne har anmodet Forsvarsministeriet om at bekræfte, at ministeriet er enig i, at den ansvarsstandard, som Højesteret anvendte i sin dom i Tarin-sagen, som udgangspunkt er anvendelig i disse sager, jf. processkrift 10, side 4, 4. afsnit,

Hertil bemærker Forsvarsministeriet, at det tilkommer landsretten at foretage vurderingen af, i hvilket omfang ansvarsstandarden finder anvendelse. Det kan i den forbindelse ikke udelukkes, at Højesterets ansvarsstandard i Tarin-dommen vil kunne få betydning i relation til domstolenes stillingtagen til spørgsmålet om danske myndigheders ansvar i lignende sager.

2. PROCESSUELLE FORHOLD

2.1 Udskillelse til særskilt behandling

Ved afgørelser af 8. juni 2012, 10. august 2012 og 7. januar 2013 har landsretten i sagerne nr. B-3421-11 (mod Forsvarsministeriet), nr. B-397-12 m.fl. mod Forsvarsministeriet), nr. B-1162-12 (m.fl. mod Forsvarsministeriet) og nr. B-3534-12 (og mod Forsvarsministeriet) besluttet at udskille spørgsmålene om forældelse, om sagsøgernes processuelle partsevne og om afvisning af sagsøgernes påstand 2 til særskilt og forlods forhandling, jf. retsplejelovens § 253, stk. 1.

Ved kendelse af 30. november 2012 afviste landsretten endvidere at genoptage landsrettens beslutning af 8. juni 2012, idet landsretten ikke fandt, at der var grundlag for omgørelse efter retsplejelovens § 222.

Sagsøgerne har ved processkrift 10 på ny begæret genoptagelse af landsrettens beslutninger om udskillelse af de nævnte spørgsmål til særskilt forlods behandling, jf. processkriftets s. 5, 2. afsnit.

Det er Forsvarsministeriets opfattelse, at landsrettens beslutninger, senest af 7. januar 2013, er korrekte, og at der ikke er grundlag for at omgøre disse i medfør af retsplejelovens § 222. For det første foreligger der ikke nye faktuelle oplysninger i sagerne, som kan begrunde en omgørelse af landsrettens beslutninger. Højesterets kendelse af 17. september 2013 ændrer ikke herpå. For det andet vil en omgørelse af landsrettens beslutninger tværtimod være procesøkonomisk uhensigtsmæssig for sagernes videre behandling.

Sagsøgerne har i processkrift 10 anført, at der ikke er nogen væsentlig processuel besparelse af betydning ved at foretage udskillelse, idet en delforhandling om forældelse nødvendigvis

vil indebære rettens stillingtagen til en betydelig del af de faktiske og retlige spørgsmål, som sagsøgerne har påberåbt sig under sagen, og som også vedrører sagens materie, jf. side 4, sidste afsnit - side 5, 1. afsnit.

Det bemærkes hertil, at en særskilt mundtlig forhandling om de udskilte spørgsmål efter Forsvarsministeriets vurdering vil kunne foretages hovedsagligt på baggrund af dansk ret, og altså uden en videregående inddragelse af internationale retskilder, og uden den omfattende bevisførelse, herunder omfattende vidneførelse, som vil være nødvendig, hvis sagerne vil skulle hovedforhandles i deres helhed.

Om de enkelte spørgsmål bemærkes herudover følgende:

2.1.1 Udskillelse af spørgsmålet om processuel partsevne

Sagsøgerne har vedrørende spørgsmålet om processuel partsevne anført, at det under en særskilt forhandling om dette spørgsmål vil være nødvendigt at afhøre samtlige 23 sagsøgere, samt de 3 retsmedicinere, der har undersøgt sagsøgerne 1-11, jf. processkrift 10, side 6, foroven.

Som anført i Forsvarsministeriets brev af 21. december 2012 til landsretten, er spørgsmålet om sagsøgernes processuelle partsevne efter ministeriets opfattelse tilstrækkeligt belyst ved de bilag, der allerede er fremlagt i sagerne.

I lyset af sagernes udvikling, herunder den samlede mængde af fremlagte oplysninger om sagsøgerne, og af hensyn til sagernes tilskæring er det endvidere, som anført, Forsvarsministeriets opfattelse, at spørgsmålet om sagsøgernes processuelle partsevne ikke behøver at være et selvstændigt punkt under den særskilte mundtlige forhandling.

Forsvarsministeriet agter således ikke at forfølge spørgsmålet videre, idet ministeriet går ud fra, at landsretten af egen drift påser, om sagsøgerne har den fornødne parts- og procesevne, jf. også retsplejelovens § 258.

På denne baggrund må vidneafhøringer af det omfang, som sagsøgerne har lagt op til vedrørende spørgsmålet om processuel partsevne, anses for overflødig bevisførelse, jf. retsplejelovens § 341.

2.1.2 Udskillelse af spørgsmålet om forældelse

Sagsøgerne har selv lagt til grund, at dansk ret finder anvendelse i disse sager, hvorfor spørgsmålet om forældelse af kravet om tortgodtgørelse skal vurderes i forhold til forældelseslovens regler. Denne vurdering kan foretages uden den omfattende inddragelse af international jus, som sagsøgerne har lagt op til.

Det er således Forsvarsministeriets opfattelse, at en særskilt mundtlig forhandling om forældelse af sagsøgernes godtgørelseskrav hovedsagligt vil dreje sig om, hvorvidt forældelsen af kravene kan anses for at være suspenderet efter 2007-forældelseslovens § 3, stk. 2, eller om 1 års-tillægsfristen i lovens § 14 finder anvendelse.

Sagsøgerne har i processkrift 10, s. 8, anført, at en vurdering af, om forældelseslovens § 14 finder anvendelse i sagen kræver *"en stillingtagen til, om bl.a. den stærkt invaliderende PTSD-lidelse som sagsøgerne er blevet påført (...), er forårsaget af sagsøgtes handlinger og undladelser i forbindelse med operation "Green Desert" d. 25. november 2004"*. Sagsøgerne har endvidere anført, at stillingtagen til disse spørgsmål vil nødvendiggøre *"forelægelse, bevisførelse i form af dokumentation og afhøringer m.v., samt procedure vedr. danske styrkers juridiske ansvar for deres egen militære operation (...)"*.

Forsvarsministeriets anbringender vedrørende forældelseslovens anvendelse fremgår især af punkt 4.2 i duplikken og punkt 6.2 i processkrift B.

I relation til FNs Torturkonvention fastholdes det, at anvendelsen af de danske regler om forældelse i relation til de af sagsøgerne rejste erstatningskrav ikke er i strid med Danmarks folkeretlige forpligtelser, herunder FNs Torturkonventions artikel 14.

Der henvises i den forbindelse til det, der er anført i Forsvarsministeriets processkrift C, side 7-11.

Særligt for så vidt angår sagsøgerens anbringende om, at anvendelsen af FNs Torturkonvention i denne sag *"klart følger"* af konventionens artikel 5, jf. artikel 4, bemærkes, at konventionens artikel 5 er en særregel om jurisdiktion i tilfælde, hvor de relevante torturhandlinger enten er begået af statens egne statsborgere, eller er begået over for statens egne statsborgere.

Endvidere bemærkes, at konventionens artikel 4 ikke handler om jurisdiktion, men derimod om i hvilket omfang staten er forpligtet til at kriminalisere torturhandlinger.

2.1.3 Udskillelse af spørgsmålet om afvisning af sagsøgernes påstand 2

Om Forsvarsministeriets principale påstand om afvisning over for sagsøgerens påstand 2 henvises i det hele til det, der er anført i processkrift B, pkt. 4, side 7-9.

2.2 Sammenlægning af sagerne

Som anført i svarskriftet kan Forsvarsministeriet tilslutte sig sagsøgernes anmodning om en sammenlægning af sag nr. B-420-13 (mod Forsvarsministeriet) med sagerne nr. B-3421-11 (mod Forsvarsministeriet), nr. B-397-12 (mod Forsvarsministeriet), nr. B-1162-12 (mod Forsvarsministeriet) og nr. B-3534-12 (mod Forsvarsministeriet).

riet). En sammenlægning af alle sagsøgers 23 sager må navnlig i relation til eventuelle kæremål, editions- og vidnebegæringer samt den mundtlige forhandling anses for både hensigtsmæssig og tidsbesparende.

Forsvarsministeriet er imidlertid ikke enig i, at en sammenlægning af sagerne alene bør ske under den forudsætning, at sagerne behandles uden udskillelse af spørgsmålene om forældelse, om sagsøgernes processuelle partsevne og om afvisning af sagsøgernes påstand 2 til særskilt og forlods behandling, jf. landsrettens beslutning af 7. januar 2013.

Som anført ovenfor i pkt. 3.1 er det Forsvarsministeriets opfattelse, at landsrettens beslutninger om udskillelse af de pågældende spørgsmål til særskilt og forlods behandling bør opretholdes, og at sag nr. B-420-13 (sagsøgeren mod Forsvarsministeriet) bør sammenlægges med de øvrige verserende sager.

København, den 1. november 2013

Kammeradvokaten

v/Peter Biering

— Advokat